

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za vsako vrsto z navadnimi črkami 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Tretji avstrijski vinorejski shod v Bocenu.

(Spisal A. Ogulin.)

Kmetijska družba v Trientu provzбудila je po svojem zborovanji avstrijske vinorejske shode. Prvi bil je leta 1876. v Mariboru, drugi 1879. na Dunaju. Namen jim je, dokazati stanje vinoreje, njen napredek v kletarstvu, o razstavah z vinom, grozdem, stroji in orodjem, poskusiti rabnost novih upeljav ter izmenjati medsobne dosedanje izkušnje. Isto tako se obravnava potreba o vinoreji po strokovnjakih, kakor se je to godilo pri dosedanjih shodih. Stavijo se predlogi na visoko vlado in ona odobrava postavne predloge. Kdor je bral poročila teh shodov, našel bo, da je določilo Mariborskega shoda: da „pri vremenskih neugodah se davček zniža ne samo v letu poškodbe, ampak za celo dobro nerodovitosti posestva,“ prešlo v postavodajo, dasiravno malo omejeno.

Takošni shodi, koji so redoma v Nemčiji in še češče v Italiji, koja se posebno priznalno odlikuje v tej zadevi pod vodstvom možakov, večinomoma v Avstriji oziroma v Klosterneuburgu izučeni, obnašajo se prav vrlo. Mej drugimi zavzema imenitno mesto vodja Cerletti v Coneglianu.

Tretji vinorejski shod stoji pod vodstvom ravnatelja Edmunda Mach-a iz St. Mihela na Tirolskem, kojega naša vlada vedno kot zastopnika pošilja h kongresom v Italijo in Nemčijo, in brezdvomno se bodo pri bodočem shodu v Bocenu vse dosedanje izkušnje odobrile. Radi tega bodo vsi vinorejci Cisleitanije, kojim je mar za povzdigo vinoreje in tudi Češka se svojo, če tudi malo, vendar še na precejšnji stopnji stoječo vinorejo od 1200 oralov zastopani. Samo naša kranjska kmetijska družba je, kakor se po sklepu seje od 4. t. m. razvidi, mrzla proti kongresu, in še se ni odločila, kdo bi jo v njem zastopal. Centralni odbor izreka nedosledno, češ, da ni mogoče zborne razstave naših vin vresničiti; mi se pa drznemo vprašati, iz kakih posledic se to more sklepati, ne da bi se v tej zadevi podružniški zastopniki bili povprašali?

Niso li zborna razstava v Mariboru, kateri je bila srebrna državna kolajna (medaille) po meni centralu izročena, in bivše razstave (z omejenimi sredstvi, brez podpore) v Novem mestu in Krškem, dokaz, da je ravno nasprotno?

Ni li krajna Krška razstava sijajno dokazala, da se zamoremo z našimi pridelki: vinom, grozdem in sadjem, koje je prišlo v Bocenu na razstavo, častno ponašati?

Seveda niso naša vina, vina Renska, niso pa tudi precenjevalci (presojevalci) vin pri razstavah oni možaki, kateri so svoj okus le na vinih zbistrili, ktere jim krčmar prinese; so pa možje, ki so poznavali vina v raznih pokrajinah ter v kletih vinorejcev in vinskih trgovcev. Taki možje ne sanjarijo o pojedini določeni vrsti vina, katero jim se dopada, in povsod ravno tako vino imeti hočejo. Radi tega stavijo jednako-vredna vina v tretji razred ali celo pod ničlo. So to možje, koji ocenjajo vina po klimatnih razmerah. Po lastni izkušnji sem to opazil pri razstavah v Mariboru in Beču, in v drugi Dunajski razstavi za sadje in grozde, pri katerih sem zavzemal častno mesto presojevalca. Primeščen sem bil ondi oddelku za južno podnebje in videl sem, da je bilo grozde in jabolka iz švedske okrajine Gothland s prvo ceno odlikovano.

Je-li morda predlagalec v centralnem odboru našo vinorejo na mestu temeljiteje študiral, kakor mi, da jo bolje pozna, kakor mi? Je-li naše vinstvo z nad 20 000 orali vinogradov tako za nič, da se ne izplača o njem govoriti, ali se zanj celo zanimati i razneti, da se pri kongresu zastopa?

Dobro vemo in nikoli nismo tajili, ampak ob vsaki primerni priložnosti z besedo in peresom trdili, da je naše vinstvo zaostalo; vemo pa tudi in Vam pokažemo, da smo prav resno z vsemi močmi vneti, da odstranimo zapreke, dasiravno v tej zadevi nikakoršne podpore ne dobimo: vendar pa ne verujemo, da bi bile take vidne neprilichnosti naše vinoreje pripravno sredstvo, vspeti jo na ono mesto, do kojega je po naših vremenskih razmerah poklicana.

Trtna uš je v deželi, opustošenje njeno nam napravlja hud strah.

Paleš (*peronospera viticola*) pali nam trtje! Niso li te ujme zadostne, da opozorijo centralni odbor na-se ter ga napotijo, da se posvetuje pri shodih, ki v ta namen zborujejo?

Ali naj iščejo pomoči in sveta le pri novem jako prvotnem nasadu poleg Kostanjevice? To bi bila obsodba za nas!

Znano je, da centralni odbor nema denarja za take stroške, vendar pa ne dvomimo, da bi visoki deželni odbor dovolil novcev, da se obišče kongres in razstava iz dohodkov zadavčenega žganja, namenjenih za kulturne namere. Pridelovalci se zaradi daljave in velikih stroškov ne utegnejo na pot podati in bi poziv na vinogradnike torej brezvspešen bil.

Nikakor si ne usojamo centralnemu odboru predpisavati, komu naj za vinorejski kongres Bocenski častno poslanstvo izroči, da vinorejskemu shodu Bocenskemu „etiketno vizito“ napravi, — njegova glava njegov svet — menimo pa, da bi bilo na mestu, da se vsaj en strokovnjak tija odpošlje, kateri je sposoben, da tamošnje izkušnje v naši domovini vpotrebi. — Ali ne bi bil gospod ravnatelj Doleneč najpripravnejša oseba?

Po našem mnenji sledi ta nedelavnost iz tega, da so v naši domovini tako različne vremenske razmere, in da je sedež centralnega odbora v Ljubljani, kjer ni nikakoršne vinojereje in naravno sestavljen iz mož, ki ne poznajo vinojereje. Da se bode c. kr. kmetijska družba primerno ozirala na našo vinojerejo, zahtevati se mora korenito sredstvo razdelitve v dolensko in gorenjsko kmetijsko družbo, kakor je tudi južna in severna Tirolska s prav dobrim vspehom izpeljana in mi stojimo pred pristranico, da, ali delujemo na to, da se vstanovi samostojna kmetijska družba na Dolenskem s sedežem v Novem mestu — ali pa da se prereže tako že rahla vez, ktera nas z materjo veže — in vstvarimo samostojno družbo. Ako bi se morali le res odcepiti, bi centralni odbor povod pač pred lastnim pragom iskati moral. Zatorej: Videant consules!

Nikakor si ne lastimo pravice, v imenu družih podružnic govoriti, ker zato nismo pooblašteni, a prepričanje imamo, da govorimo iz njih duše in da ni daleč do časa, kateri bode vse dolenske podružnice v vzajemno delovanje zdražil.

Mala obrtnija ali rokodelstvo na Dolenskem.

Zadnjič smo govorili o tovarnah na Dvoru pri Žužemberku. Danes hočemo še o drugih tovarnah na Dolenskem govoriti. O katerih neki? Vsaj smo z fabrikami že pri kraju. Kar imamo še fabrik na dolenski strani, te so še na Kočev-

skem. Pri Kočevji (Hutterhajser) je steklarna, ki se pa bo baje opustila; ta ima 1 parni stroj s 4 konjskimi silami, in je dajala baje 100 (?) delavcem zaslužek. Ondi je tudi mala pivovarna. Razen tega so bile v Kočevskem sodnijskem okraji 4 parne žage, in ena taka tudi v ribniškem sodnijskem okraji.

V Srednji vasi v občini Trava (kočevski sodnijski okraj) so se v veliki meri izdelovali leseni klinci, pri čemur je imelo 18 delavcev opraviti. A to ne moremo imenovati že veliko obrtnijo, kajti to ime pripada le onim delavcem, kjer ima najmanj 20 ljudi (pomočnikov) opraviti. Velika industrija je na Kočevskem edino le v vaseh: Freže, Kumersdorf, Svetli potok in Mozelj, kjer imajo predilnice in tkalnice za sukno, in kjer se s tem peča, katic 200 ljudi, kakor poroča poročilo kranjske kupčijske in obrtnijske zbornice od l. 1880. Po istem viru bode največje obrtnijsko podjetje na Dolenskem ono g. Valentina Krisperja (vrlega slovenskega domoljuba) ki ima v Njivicah pri Radečah veliko papirnico, kjer delujejo 1 parni in 2 vodna stroja; a opraviti ima 342 delavcev in 487 delavk. Izdeluje ta tovarna tako močan papir, kakoršnega dela le redko katera tovarna v Evropi. Zato ga pa prodaja gosp. Krišper v daljne evropske države.

Zdaj smo pa že našli vso veliko obrtnijo na Dolenskem. Na sredi med veliko in malo obrtnijo, na sredi med fabrikami in rokodelstvom stojé žage in mlini. Po vsem Dolenskem je katic 180 žag, katere goni voda; največ jih je v novomeškem in ribniškem sodnijskem okraji, v vsakem okraju po 34; najmanj žag je v Krškem okraju, samo 2. Po 3 žage imata kostanjeviški in zatiški okraj. Mlinov je pa po Dolenskem katic 700, ne dosta manj; kajti sam litijski sodnijski okraj jih ima do 100, novomeški sodnijski okraj 84, mokronoški 75; najmanj mlinov (pa so veliki) je v žužemberškem okraji, namreč 18. Trebaujski okraj ima 21, metliški 26 mlinov. Parnega mlina ali veternega mlina nimamo Dolenci žalibog nobenega. Kakor dobro bi pa došla taka naprava prebivalcem Suhe Krajine! Vprašanje je samo, če je ondí dosta stalnega vetra za veterne mline. —

Bolj k veliki, kakor mali obrtniji prištevajo se tiskarne. Dolenci imamo tudi tiskarno, tiskarno gosp. Krajca, kjer se tiskajo naše „Dolenske Novice,“ ki so se v kratkem času Dolencem tako prikupile.

Kako je z malimi obrtniki ali rokodelci pri nas? V obče šteje malo rokodelcev dolenska pokrajina, pa če govori človek z rokodelcem našim, rekel mu bode, da še ti nimajo pravega zaslužka.

Da imajo v marsičem prav, tega nočemo tu razpravljati, ker je obče znano, da so fabrike in

svobodna kupčija s fabriškimi izdelki zelo škodovale malim rokodelcem.

Največ malih obrtnikov je bilo l. 1880 v kočevskem sodnijskem okraji, namreč 116, potem v litijskem 101 rokodelcev. V goratih krajih se morajo ljudje seveda bolje poprijete rokodelstva, ko jim zemlja malo ali nič ne rodi. Kaj malo in gotovo premalo rokodelcev štel je trebanjski sodnijski okraj, namreč samo 10; to se pravi le 10 krojačev, mizarjev, čevljarjev in drugih rokodelcev je bilo v tem okraji, da so javno izvrševali svoj obrt in od njega tudi davek plačevali. Več rokodelcev je štel radeški okraj, namreč 14, še več mokronoški, namreč 23.

Kako z domačo obrtnijo po Dolenjskem, t. j. kako je s postranskimi rokodelskimi opravki kmečkih ljudi, o tem bomo pri drugi priliki spregovorili. Za danes povemo samo še nekoliko o trgovini in kupčiji o krčmah, kavarnah in žganjarjih nekaj.

Največ trgovcev, kupcev in kramarjev šteje kočevski sodnijski okraj, namreč 124, najmanj pa radeški, le 25, Kostanjevica pa 30.

Krčm, kavarn in žganjarij* pa je zopet na Kočevskem največ, t. j. 235, v novomeškem sodnijskem okraji pa 309. Najmanj teh ne preveč potrebnih zavodov je po Trebanjskem, namreč 71, v vel. laškem okraji pa 73. V občeh ima kočevski politični okraj na Dolenjskem naj več malih in velikih obrtnikov, krčmarjev in trgovcev, in sicer v vsem skupaj 1205. Za njim pa pride krški politični okraj s številko 966, kar kaže, da je v tem (krškem) okraju posebno veliko krčm, ko se ve, da trgovcev in rokodelcev ni obilo. Najmanj je pa v črnomaljskem političnem okraju trgovcev in krčmarjev — v vsem skupaj 476 — je pa najmanjši okraj na Dolenjskem.

Obrtnija, pošteno rokodelstvo je bilo po Dolenjskem že v starodavnih časih bolje čislano nego danes. V prejšnjih časih, ko ni bilo železnic, ki nam kakor blisk iz daljnih krajev vsakovrstno blago po ceni privažajo, imeli so rokodelci vsaj po večjih mestih lep zaslužek. To velja zlasti o usnjarih in čevljarjih v Novem mestu, krojačih v Krškem. Bili so pa rokodelci takrat združeni v cehe ali „cunfte“. V Novem mestu so posebno dobro stale zadruga usnjarjev. Zadnji iz te zadruga je bil ne davno umrl Luzar. On in njegov oče sta bila kupila od zadruga, ki je štela kacic 20 sodružnikov — usnjarjev, družbinsko usnjarsko stopo. Ta družba je vso dolenjsko stran preskrbovala z usnjem. V Krškem se je bila že okoli leta 1400 ustanovila družba krojačev, ki je dobrih 300 in več let se ohranila. Te družbe so bile podpirane od gosposk, ko so

jim sami presvitli vladarji dajali pravice, da so se smeli v mestu in daleč v okolici pečati s tem rokodelstvom le oni, ki so bili sprejeti v krojaški „ceh“. Tako cehovstvo je bilo na Nemškem, pa tudi po slovenskih mestih v veliki veljavi. Obrtne zadruga, ki se na nova snujejo, so podobne stari „cehom“ in „cunftom“.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Slavno-znanemu feldmaršalu Radezkyju, nameravajo postaviti na Dunaju velikanski spomenek. Nabirajo se kaj uspešno novci za to. Slava slavnemu možu!

Kolera v Trstu in Reki, in tudi po okolici se vedno, če tudi redko, nahaja. Potovalci po pomorskih mestih se po 3 do 5 dnij zadržujejo daljnega potovanja, da bi bolezen v notranjo deželo ne zanesli.

Avstrijski cesar in cesar nemški snideta se 8. avgusta v toplicah Gaštajn-skih. Tija pride tudi nemški kancelar, knez Bismark.

Skoraj po vseh krajih se pritožujejo ljudje čez hudo vročino, ki jim sapo zapira in rast pali.

Kaj je novega po širokem svetu?

Politični možaki sedaj nič kaj posebnega ne ugibljejo. Podali so se večidel po toplicah, kjer si hladé svoje grešne ali pravične glave, torej svojim bralcem le malo politike prinesemo.

V **Amsterdamu** na Nizozemskem, pretepaajo se ljudje z policisti. Razburjenost je taka, da so morali vojaki orožje rabiti. Mnogo je bilo ranjenih in pobitih na obeh straneh.

Črnogorci in **Albanci** so se bili zadnji čas zopet malo skavsali. Turška vlada ukazala je strogo preiskati, kdo je bil kriv praskanja, in isto tudi Črnagorski priporočila.

Hajduški tolovajski vodje, brata Soldatoviča pisala sta ministrom in poslancem v Beligrad, da jih hočeta pomoriti in njih hiše zapaliti.

Gospodarske stvari. Sadjereja.

Ljudje v naši slovenski domovini od leta do leta bolj tožujejo o slabih časih; nekateremu kmetu se v resnici že tako hudo godi, da včasih komaj še svoje davke plačuje, in dostikrat ne vé, od kod vinarja dobiti za sol in druge vsakdanje potrebe. In vendar leži ravno v naših krajih še veliko dragih zakladov v zemlji zakopanih, kateri samo čakajo, da bi jih kdo izkopal in v prid ubogega ljudstva obrnil. Eden takih zakladov po naših gričih, pašnikih, travnikih, poleg cest in za plotovi — in ta zaklad je žlahtno sadje — naj se vživa surovo ali posušeno, za dom ali za prodaj,

* Žganjarij je v ribniškem okraji največ (18) — v 5 okrajih na Dolenjskem nobene ni

naj bo iz njega zdruzan jabolčnik ali hruševac ali kis. Korist, ki nam jo daje sadonosno drevje je tako velika, da se smemo po pravici čuditi, kako da je še tako malo sadnega drevja po slovenskem svetu.

Ko bi naši ljudje za drugo sadje pol toliko si prizadevali, kakor za grozdje, bi ga lahko desetkrat toliko pridelali in bili na mošnji bogatejši. Koliko je gričev po naših krajih, kateri imajo najlepšo lego za sadonosno drevje, pa rodijo le nič vredno grmovje; — koliko je pašnikov, katerim bi senca prav dobro dela, po katerih se pa živina le dolgočasi, ker družega ne vidiš kakor osat in trnje, katero živini ne daje potrebne sence ne hladu v poletni vročini, ne zoper deževne nalive potrebne strehe. Na njih ravno zato le malopridna trava raste. Koliko je travnikov, katerim solnce preveč pripeka in suši, katerim bi ravno hladna senca pripomogla, da bi boljša in obilnejša trava rastla; koliko prostora je še poleg naših cest in potov, kjer bi lahko veliko sadonosnih dreves rastlo in žlahen sad rodilo, popotnikom v veselje, revnemu kmetu pa v popboljšanje slabih časov, v krepko brambo zoper pomanjkovanje družega živeža in v kratkočasovanje ljubi mladini. Tudi dá sadno drevje vsako leto nekaj drv za rokodelstvo in kurjavo, česar prezreti nikakor ne smemo.

Ako bi se naši kmetje sadjereje prav poprijeli, marsikater med njimi bi si vsako leto sto goldinarjev pripravil — brez skrbi in brez dela. — N. pr. leta 1865 je šlo skozi Trst čez jadransko morje v Aleksandrijo na Egiptovskem več tisoč mernikov samih jabelk, večidel iz spodnjega Štajera in z Dolenjskega; ravno toliko goldinarjev je pa prišlo za to v naše kraje nazaj. V teharski fari blizo Celja je bil kmet, kateri je za svoje zasluge v sadjoreji od svitlega cesarja zlati križec dobil; ta skupi mnogotero leto samo za črešnje po 150 do 200 goldinarjev.

Ali ni to lepa pomoč za kmeta v sedanjih slabih časih?

N. pr. če ima kmet 100 sadonosnih dreves, dobi vsako leto 100 vaganov sadja — (enkrat manj, enkrat več) —; proda ga po 2 gold. vagan, toraj ima vsako leto 200 gold. brez velikega truda in za majhne stroške, kakor da bi jih na cesti pobral; posebno pri nas ob Savi, kjer „vošenke“ in „kopiti“ tako dobro obrodijo.

Komur ta račun dosti zastopno ne priča, koliki dobiček je za kmeta umna sadjereja, temu bi jaz zastonj dalje bob v steno metal.

Rajni milostljivi škof Slomšek to le svetujejo: „Naj bi vsak ženin svoji nevesti dvoje žlahnih drevesec vsadil, kedar k hiši pride; vsaki oče novorojenemu otroku po dvoje drevesec požlahnil, vsaki odrašen mladeneč svojemu očetu vsako leto jedno, pa tudi materi jedno sadonosno drevo za

rešitvo podaril, katerega je sam izredil in vcepil, vrh tega še brat bratu, sestra sestri lepo drevce za godovno (imendan) dala, hitro bi bili naši krasni kraji veseli raj, kakor jih po stranskih krajih vidimo. Potreba je toraj, sadjereje se učiti, potem pridno saditi in Bog bo rast dal.“

Jabelčnih, črešnjevih, češpljevih, breskovih, kostanjevih, posebno pa hruševih divjakov nahajamo precej obilno kjer bode, jih lahko izkopljeemo, požlahnimo in na prostor, kjer sadno drevo imeti hočemo, presadimo; požlahnjenih najdemo le malo.

Pri nas cepijo le v razcep, kar je sicer naj stareji pa naj slabši način; sklad zamažejo z ilovko, prekrijejo z mahom in prevežejo s srabotjem, potem se pa malo še brigajo za drevce, kako kaj raste. Kdor se hoče učiti, kako se požlahnjenje divjakov slabo in napačno opravlja, naj pride gledat v take kraje. Jablan daje kraj Save doli do Vidma posebno žlahnih „voščenk“ (Wachsapfel), katere se v daljne kraje po 2 do 4 gold. vagan lahko prodaja.

Med hruškami se najdejo večidel samo tepke, ki dajo dober hruševac. Med zelje v kad režejo kutne zavoljo dobrega duha in okusa; črešenj je malo požlahnjenih; orehi rastejo kakor sami hočejo; kostanja je dosti in nekaj prav debelega; nešplje in oskorži dajo dober, in če se obleži, prav prijeten in okusen sad, pa malo kje se dobi. V šoli naj se otroci naučé, kako je ravnati in vzrejati sadno drevje. Pa tudi odrasli ljulje naj gredó učitelja prosit, da jim pové, kako on s sadnim drevjem ravna. To vsi učitelji dobro razumó.

Piše se nam:

Iz Mokronoga 19. julija. Marsikje na Dolenjskem osnovala so se zadnje čase gasilna društva, da pomagajo v največi sili braniti imetek nesrečnih pogorelcev; koristi njihovih ne bom popisoval, znane so vsakemu. Vendar pa se moramo čuditi, da še sedaj po nekaterih krajih niti najpotrebnejšega orodja za branitev nimajo, ter da si v največjej sili ne morejo pomagati.

Tako mi je znano, da v naših bližnjih krajih kakor na Trebelnem, pri sv. Trojici, v Škocijanu in v Šmarjeti še brizgalnic nimajo, kakoršno bi vsaka občina morala imeti. Koliko večje nesreče se lahko preprečijo, če je pomoč gotova in zdatna, vemo vsi; a kako malo se v tem obziru pri nas stori! V marsikateri vasi še jame nimajo, kjer bi se za prvo silo dobilo kaj vode, ampak jo morajo iz daljnih krajev nositi, kar je pa pri ognji jako zamudno.

Res je, da gasilno orodje mnogo stane, a je v sili vendar pomoč, na katero se lahko zanašaj. Dostikrat se sliši, da je tu ali tam pogorela hiša,

skedenj, prav do tal, ker ni bilo pomoči, vendar bi se bilo vsaj nekaj oteti moglo, posebno pa v hiši obleka in kar je družega tacega. — Potrudite se toraj, katerim je blagor vaš in sosedov vaših na srcu; pripravite si vsaj najpotrebnejših reči.

Skopljite v vasi kako jamo, da se ob deževnem vremenu nastreže nekaj vodé vsaj za silo; pripravite pa tudi kaj orodja, drugače vam lahko pogori vsa vas, če nimate nič priprav. Naučite se pa tudi orodje prav rabiti, da se vam pri ognji ne potere.

Na noge toraj, občani Trebeljski, Šmarješki, Škocjanski, pripravite si kaj, da se obranite v sili.

Konečno naj še omenim, da se naše gasilno društvo hoče nekaj rušiti; imamo sicer izvrstnega načelnika, a mu hočejo nekateri le kljubovati; posebno bi pa taki udje, kateri so bili že vojaki, morali vedeti, da je pokorščina prva reč, če se hoče kaj doseči.

Iz Šent Vida pri Zatični. — Po nagibu cesarskega svetovalca in deželnega odbornika gosp. Janeza Murnika se je tukaj pričel pouk ali šola za pletenje izdelkov iz vrbovine. Ko je namreč učitelj g. Anton Funtek strokovni tečaj za pletenje izdelkov iz vrbovine in za vrbo-rejo na tehnologičnem obrtnem muzeji na Dinjaji, kamor ga je bil lansko leto poslal kranjski deželni odbor, dokončal in se koncem aprila 1886 vrnil v Šent Vid, poprijel se je precej resnobno te misli, da bi tak pouk osnoval v Šent Vidu. Pri tem podjetji podpirala sta ga vse hvale vredno gosp. župnik Stefan Jaklič in g. beneficijat Franc Groznik. Vsled tega je bilo mogoče, da se je pouk pričel že 1. dan meseca junija t. l. Pouka se redno in prav pridno uleležuje 18 mladenčev iz Šent Vida in okolice, deloma ljudski učenci, deloma taki, ki so že dovršili ljudsko šolo.

Gosp. ces. svetovalec Murnik pa ni samo nagib dal za to šolo, on skrbel je dejansko tudi za pripravo vsega dotičnega orodja in za vse druge potrebščine; le njegovemu neumornljivemu trudu in njegovim izvrstnim nasvetom se imamo zahvaliti, da se je omenjena šola osnovala, ki bode gotovo velike koristi donašala prebivalcem.

Iz Škocijana 22. julija. 3. in 4. julija imela je zares cela Škocijanska župnija presrečne dni. Bila je namreč 4. julija tukaj v Škocijanu, delitev sv. birme. V soboto 3. julija pripeljali so se prevzvišeni knezoškof v našo farno. Fantje so jahali škofu naproti, na mejo naše fare v Dobravo. Ko je župan škofa v kratkem govoru pozdravil, zapodé fantje pred škofovo kočijo svoje čile konje. Za kočijo pa so se peljali odborniki z županom na čelu. Sprejem bil je prav veličasten. Slavolokov bilo je 11. in oni bili so zares umetni in krasni.

Naša prijazna vas Škocijan, bila je tako ozalšana in okinčana, da bi bil človek mislil, da to ni več Škocijan. Na vsaki hiši bilo je mnogo zastav, posebno slovenskih in cesarskih. Tudi mlajev bilo je vse polno.

Dné 3. julija zvečer bila je tudi razsvetljava po Škocijanski vasi. Drugi dan bila je ob 9. uri sv. maša in po maši sv. birma. Birmancev bilo je prav veliko.

Ljulstvo bilo je zelo veselo v svoji sredi imeti preljubega višjega pastirja. Skoraj iz vsakih ust si slišal reči: „Bog nam ohrani škofa Jakopa še veliko, veliko let!“ — Vse to je dokaz, kako udano je slovensko ljudstvo cerkvi in svojim pastirjem.

Domače vesti.

(Novomeška meščanska bramba) napravi v nedeljo 8. avgusta izlet v Toplice. Ohol bo ob 4. uri zjutraj, ob polu 9. uri bo sv. maša na prostem, potem pa razne veselice.

(Rudolfovo.) Na praznik sv. Jakopa dné 25. julija je v kapiteljski cerkvi daroval prvo sveto mašo č. g. Leopold Picigas. K tej slovesnosti se je zbralo toliko ljulstva, da je bila precej prostorna cerkev v pravi besedi prav natlačena. Domači gospodje kanoniki s proštom in dokaj duhovnov iz okolice so povekševali cerkveno slovesnost. Tuli cerkev in prostori pred cerkvijo so bili slovesnosti primerno ozaljšani. Bog daj novomašniku dolgo in vspešno delovanje.

(Č. g. P. Metodij Poljanšek) je vsled določbe prednikov zapustil naše mesto. Delal je neumorno v šoli, spovednici in na prižnici po Dolenjskem skozi dvajset let. Radi njegove prijaznosti in postrežljivosti je bil obče priljubljen, da ne kmalo kedo tako. Tudi „Dol. Novice“ mu kličejo prisrčno „z Bogom“!

(S Toplic.) Dné 25. julija na praznik sv. Jakopa je imel novo mašo č. gospod Janez Zupančič, doma iz Polturna v Topliškej fari. Cerkev in zunanji prostori so bili tej slovesnosti primerno ozaljšani. Zbralo se je k tej redki slovesnosti dokaj pobožnega naroda in duhovnikov, da povikšajo slovesnost. Hvalno gre omenjati, da ni bilo nikakih izgredov, ki se žalibog že tudi mej Dolenjsko mladino prikazujejo.

(Imenovanje.) Za notarja v Mokronog pride g. Fischer, štajerski Slovenec; za učitelja v Metliki g. Fettich-Frankheim; za učitelja v Št. Janž pri Radečah g. Jurman.

(Zreli grojzd) prinesel nam je na sv. Ane dan prijatelj iz Trške gore, kar je nas in marsikoga iznenadilo. To je dobro znamenje.

(Novomeške šole) so se končale 15. jul. Otrck je bilo letos več, kakor lani, in so se pridno učili. Letos je izdala tudi dekliška šola svoje lastno poročilo, kar je prav hvalevredno.

(† Gosp. Anton Rome), c. kr. nadsodnijski svetovalec v Gradcu, umrl je 27. julija v Šmihelu pri Novem mestu pri svojem nečaku, ondotnemu gosp. kaplanu Jožefu Rometu. Umrli podal se je že bolehen na službeno potovarje.

(Učitelji novomeškega okraja) so pri svojem uradnem zborovanju dne 7. julija sklenili, da izdajo skupno letno poročilo o vseh šolah tega okraja.

(Učitelji v Krškem) so osnovali društvo učiteljev in šolskih prijateljev, ki bode skrbelo za to, da se razširijo med ljudstvo dobri nauki o pravi vzreji otrok.

(Posojilnica v Črnomlju), registrovana zadruga z neomejeno zavezo, imela je v prvi polovici tekočega leta 10.533 gld. 83 kr. dohodkov in 10.471 gld. 45 kr. izdatkov, tedaj skupnega prometa 21.005 gld. 28 kr. Delovati pričela je 1. aprila 1885 in je do konca junija 1886. leta izposodila 126 strankam 12.839 gl. 50 kr. Hranilne vloge znašajo 12.205 gl. 41 kr. Zadrugi deleži 132 udov znašajo 942 gld. Izposojila dajejo se deloma na suho menjico, deloma na dolžna pisma, ktera tudi porcki podpisujejo in pa tudi na dolžna pisma proti intabulaciji. Posojilnica deluje s tolikim zaupanjem, da dobivajo vedno toliko hranilnih vlog, kolikor zamere spriti izposoditi.

(Metliška posojilnica.) V nedeljo 20. junija je na zahtevanje občinstva izredni občni zbor tukajšnje posojilnice v ta namen se sešel, da voli novo ravnateljstvo in novo nadzorništvo, ker so 21. marca izvoljeni gospodje ravnateljstva njim podeljeno čast odložili, gospodje nadzorništva pa tudi zaradi nezaupnice, njim po večini društvenikov izrečene, večinoma svoji časti se odpovedali. — Pri novi volitvi so pa zopet voljeni: za ravnatelja g. Ferdinand Salokar, za blagajnika g. Anton Prosenik, za kontrolorja g. Janez Požek, za odbornika g. Leopold Gangl in Franjo Jutraž. Za nadzornike so voljeni od oddanih 96 glasov gg.: Janez Kapelle s 96 glasovi, Leopold Fleišman s 86, Franc Šönbrun z 79, Anton Terček s 74, Martin Kamenšek s 73, Franc Furlan s 73 in Franc Trampuž z 72 glasovi.

(Iz Metlike) se poroča: Pri volitvi mestnega zastopstva dne 26. junija so jednoglasno voljeni: za župana g. Ferd. Salokar; za svetovalce: g. Franc Jutraž, g. Franc Gustin, g. Anton Prosenik in g. Lavoslav Fleišman.

(Požar.) Iz Čateža ob Savi se poroča: Tukaj pretila nam je velika nevarnost. Na najnevarnejšem kraji je začela te dni greti neka

staja, užgana prej ko ne po zlobnej roki, in ko bi ne bilo vse mirno in hitre pomoči pri rokah, zjutraj bi ne bilo več vasi Čateža. Ali srečno smo kmalu udušili ogenj, tako da je uničena le imenovana staja. Brizgalnice nemamo nobene in nihče še ni sprčil misli, da bi si jo cmislili, akoravno bi nam bila zelo potrebna. Druge, še revnejše vasi in raje že davno svoje gasilno orodje, pri nas pa smo v tem še na slabem. Dal Bog, da bi si brizgalnice še napravili, predno ne bode prepozno.

(Sveti oče) papež Leo XIII. imenovali so prečastitega karcnika ljubljanskega kapiteln, gospoda Andreja Čebaška za svojega pravega hišnega prelata.

(Svarilo!) Ker je nezrelo sadje nezdravo, je prodaja takega sadja posebno zdaj strogo prepovedana, ko imamo bolezen v bližnjih deželah. Ne nosite toraj nezrelega sadja na trg, ker bi Vam ga morala zdravstvena komisija vzeti. Pa tudi sami ne uživajte niti Vaši otroci tako sadje, če Vam je zdravje ljubo.

(Spisov Krištofa Šmida) VII. zvezek je prišel na svitlo v zalogi J. Krajca v Novem mestu. Obseg povesti: „Jagnje“ in pa „Starček z goré“. Obe povesti ste mični, in jih je poslovenil P. Florentin Hrovat. — Cena 30 kr., trdo vezano 40 kr.

(Grad.) Balada, spisal Janko Leban, prišla je na svitlo v zalogi L. Kordeža v Mariboru. — Balada je posneta po narodni pravljici, in ima mične momente in se gladko bere.

(Črnomeljska šola) izdala je letno poročilo. Iz istega je razvidno, da je v štirih razredih obiskovalo šolo 218 dečkov in 250 deklic, ponavljavno šolo pa 60 dečkov in 53 deklic, tedaj skupaj 581 šolarjev.

(Rodovitna kokoš.) Marljiva bralka „Dol. Novic“ v Krškem nam poroča, da ima še le deset tednov staro piško, ki jej je dala že deset jajc.

Iz Amerike.

Da bralci „Dolenjskih Novic“ vidijo, kako se v Ameriki marsikom slabogoji, podamo naslednje pismo. Naj služi ta list v svarilen zgled onim, ki menijo, da je Amerika obljubljena dežela, kjer se cedi med in mleko, in da ti leté brez dela pečene tice v usta.

Lyons 28. junija 1886. — Dragi boter! Pišem Vam par besed; tudi želim, da bi vas pri dobrem zdravju dobilo moje pismo.

Zdaj Vam dam vedeti, da sem se peljal v Minapolis do onega Jakopa Fuksa, ki je pisal domú Županovmu, da naj pride k njemu. Ima 113 gld. na mesec. Bil sem pri njemu 24 ur

in pa moj tovariš. Oadi nisva mogla dela dobiti. Tudi on sam že ni 4 mesece delal. Še ni hotel govoriti s svojim sosedom; kar vstrašil se je, ko je prišel. Popreje pa je pisal ponj, da naj pride, češ, da je tukaj jako dobro. O! tod sem plačal še 25 gld. in se peljal k mojemu sosedu v Lyoncu. Olgovoril mi je, kaj delam še jaz tukaj! Po noči sem prišel k njemu. Plačal mi je masele pive, pa ni hotel, da bi bil ostal v tisti krčmi kjer je bival. Rekel je, da ni prostora. Od tod sem pa šel k Tonetu Horvatu, to je tisti Hrvat iz Perbišca. Imel je tisti večer za smrt bolnega fanta. Vzel je mene pod streho in Županovega. Zvečer sva dobila večerjo in tudi zajutrek, potem mi je povedal, kako je v Ameriki. Tukaj ne pozna sosed sosedu in brat brata ne; oče sina in sin očeta ne. Tukaj je vsak sam zasé. Če ima kaj, je dobro; če pa nima, pa mora umreti. V jutru mi je rekel, da naj greva dalje, ker naju ne more hraniti, ker nimava nič denarja. Bil se je, da ne bodeva dela dobila. Ima pri sebi ljudi, ki več ko tri mesece čakajo dela. Šel sem v jutro ob polu sedmih si sam dela iskat. Komaj sem ga dobil na konci mesta v neki papirnici. Jaz in Župan imava na dan po 2 gl. 80 kr. Delo se pa tako tu dobi, kakor ima kdo srečo. Na mesec moram za hrano plačati 38 gld. našega denarja, in to brez pijače. Kedor hoče pa piti, mora posebej plačati. Masele pive velja 12 kr., žganje tudi toliko, ena smodka tuli 12 kr., zavitek tobaka (ta mali) 25 kr. Kje je pa še perilo? Tisti petek pred binkoštimi v jutru sem začel delati; tisti torek pred Telovem sem pa jenjal. Dam vam vedeti, kako sem bil nesrečen. Leva roka mi je otekla v 24. urah, da mi je v dveh mestih koža počla od velike otekline. Vroč roko sem imel od dela, potem pa je še solnce peklo, ker je tukaj solnce jako gorko. Druzega nisem imel v rokah, kakor vile, da sem v mašino metal kermo, da je rezala. Zdaj roko nosim na robci. Saj zdaj veste, kako bolezen imam. Bil bi vam že preje pisal, pa nisem mogel, pri treh zdravnikih sem že bil. Zdaj nimam druzega dobrega, kakor solze točim; ni ga človeka, da bi mi postregel in se me usmilil; če tudi je tukaj naših ljudi nad 50. Nihče se ne zmeni za-mé. Tonetova žena mi še postreže, ker sem pri nji na hrani. To je tista ženska, ki je v Rozendoli pri Kumpu služila; iz Osenka je pa doma. Lepo pozdravlja Kumpove.

Zlaj vam dam še vedeti, da tukaj je jako nezdrav zrak in voda. Od vseh strani prihajajo vesti, koliko ljudi je v vsakem mestu brez dela. Hodijo od kraja do kraja, pa nikjer ni moči dela dobiti. Druzega ne delajo, kakor ure in minute kolnejo. Kedar je treba jesti, ondaj pa

solze točijo. Dobra poročila pa pošiljajo domu, ker se jim hudo godi, in da še drugih napeljejo, ker ne morejo privoščiti, da se imajo doma dobro, oni se pa tukaj tako mučijo. Nihče še ni po pravici iz Amerike domu pisal. Sam sem zdaj komaj dobil nekega fanta, da mi je pisal, kakor sem mu pripovedoval. Saj veste, da ne znam pisati. Nobenemu nečem svetovati, da bi šel v Ameriko, da bi me ne kled, da sem pisal. Kedor pa neče meni verjeti, pa naj gre v Ameriko! Mnogokrat sem že kled. Tukaj edeu druzega tobaka prosačijo. Zdaj že dva in dvajset let družji moje kosti tarejo.

Ljubi moj Bukovec! nujte malo skrbi imeti za moje dete, pomozite, da pridem v Linc, da bom gori dve leti ostal. — 150 gld. rabim do Linca. Zdaj sem pa tuli za hrano dolžen. — Tisti pondeljek pred Telovem obesil se je tu neki delavec, ker ni mogel dela dobiti. Oni, ki domu denar pošljejo, imajo posebno srečo. Drugi če ne morejo vkrasti, pa dolžni ostanejo. Zdaj sem moral eno britev prodati, da sem zamogel za pismo plačati. Koliko je ljuli tukaj, ki bi radi šli nazaj, pa nimajo s čim.

Zdaj sklenem svoje pisanje. Kedar bodete prebrali to pismo, dajte ga moji ženi.

Ti žena! ti si svojega prvega moža v svoji fari zakopala, pa tudi glej da boš še mene! Imej skrb za sina! Zdaj pa lepo pozdravim tebe, sina in vse sosede. Prosim za hitri odgovor, ki ga komaj čakam. Prosim Vas, rešite me od tod ven. Zlaj ostanem Vaš
Martin Stariha.

Smešnice.

Neki kmet je prišel v brivnico, da ga obrijó. Bil je pa tu učenc, ki se je še le dva dni briti učil; neveden tedaj še, vzame tumpasto britvo in počne neusmiljeno garati našega kmetiča. On se pa vendar drži prav junaško, stiskuje oči in preliava solze od prevelikega trpljenja. Med tem začne maček zunaj cviliti. Gospodinja hudo kriči: „Kaj pa ste storili ubogemu mačku?“ „Morebiti tudi njega brijejo?“ — jeclja kmet z jokajočim glasom. „Nov.“

Zdravnik: Tu Vam novo zdravilo prinesem; izpijte po eno žlico vsake četrte ure. Da k moči pridete, smete nadalej tudi glaž vina piti. —

Bolnik: Ali tudi vsak četrte ure?

Sejmi na Dolenjskem.*)

2. avgusta na Dolih in v Doju. — Pondeljek po 2. avg. v Ribnici. — Pondeljek pred sv. Lovrencem v Dolih, na Travi in pri sv. Lovrencu na Temenicah. — 14. avgusta v Leskovcu. — Dan pred Vel. Šmarnom v Toplicah. — Sv. Roka dan v Bistrici (pri Trebnjem) in na Vačah, v Šmarji in v Trebnjem. — 5. avg. na Gori pri Sodražici.

*) Po mnogih krajih se nahajajo sejmi napačno zaznamovani, in pripeti se ne redko, da trgovec s težkim vozom prezgodaj na sejm pride. Slavna županstva prosimo, naj sebi in ljudstvu na korist blagovolijo Dolenjskim Novicam natančna poročila o sejmih naznaniti.

Loterijske srečke.

Trst 17. julija	42	44	62	52	59
Gradec 24. julija	87	40	7	70	67

Zahvala.

Vsem, ki so pokojnemu blagorodnemu gospodu

Antonu Rcmé-tu,

c. kr. nadsodnijskemu svetovalcu v Gradci,

zadnjo čast skazali, zlasti premil. g. proštu in celemu preč. kapiteljnu, visokočast. oo. frančiškanom, sosedni duhovščini, visokorodnemu g. predsedniku okrožne sodnije in gospodom uračnikom za prekršen venec, gg. uradnikom okrajne sodnije in bližnjih sodnij, slavni meščanski godbi, visokorodnemu gosp. Eduvardu Rytí-u ze Pštroszu c. kr. mistodržiteljsky radnu n. o. za spremstvo in venec, vsem čč. gospodom in gospem Novomeščanskim, gospodom pevcem, vsem Šmihelskim faranom in vsem vdeležencem okolice in daljave za mnogobrojno vdeležbo pri pogrebu, izrekamo najtoplejo zahvalo.

V Šmihelu dné 30. julija 1886.

[70]

Žalujoča rodbina.

Za Binkošti, za prvo sv. obhajilo in za praznik sv. Rešnjega Telesa priporočamo našo veliko zalogo

Molitvenikov

v slovenskem, nemškem i. t. d. jeziku. Vse priljubljene knjige imamo v velikih izbirkah in raznovrstnih vezeh v zalogi. Imenike pošljemo na zahtevanje brezplačno.

Katoliška Bukvarna v Ljubljani,

[46-3]

stolni trg št. 6.

Laneno seme in oves,
tudi norice (beladone) kupuje v vsaki množini

Marija Rohrmann

v Novem mestu in [69-1]

V. H. Rohrmann,
preje Jos. Strzelba v Ljubljani.

Ruska esenca

za kurja očesa

odstrani gotovo vsa kurja očesa, bradavice, žulje in vse nepravilne kožne snovi, in to brez bolečine in nevarnosti. — Cena steklenici 35 kr. — Dobiva se pri

Dominik Rizzoli-ju, [71-1]

v lekarni pri „Angelju“ v Novem mestu.

Odgovorni urednik, izdajatelj in založnik J. Krajec.

Poljedeljski stroji.

Poljedeljski stroji od najbolj priznanih
tverdk po fabriških cenah in sicer:
Goepelovi in ročni mlatilni stroji,
čistilnice, žito-snažilnice, klajerez-
nice, kruznice, repereznice,
žerniki. Vse v raznih vel-
kosti in jakosti; dalje
piganjalke (pumpe),
potem za jesen-ko
sejo vinske in
sadne tiskalnice,
malni za
grozdje
itd. itd.

Kme-
tovalcem,
kteri teh
prekoristnih in
rabljivih strojev
ne morejo tako j
plačati, dovolj se dalji
obrok; šivalni stroji na
izbero, blagajnice razno-
vrstne, varne proti ognju in
vlomu po prav nizki ceni.

Z odličnim spoštovanjem
Franjo Detter v Ljubljani
[66-2] nasproti železnega mosta.

Šivalni stroj za črevlje

skoro nov, prodaja se zavoljo smrti lastnika mojstra.

[57-3]

Frančiška Suih, v Novem mestu.

Mestni mlin,

ki se lahko preustroji v tovarno, se dá

od 1. julija t. l. naprej v najem;

in se tudi pod ugodnimi pogoji prodá.

Županstvo v Rudolfovcu dné 18. junija 1886.

Dr. A. Poznik.

[62-2]

župan.

Slavno občinstvo

se s tem javno opominja, da 18 let staremu

Antonu Režek-u

ničesa ne upa, niti v posojilih, niti obleki, ni brani ali stanovanji, ker podpisani neče ni novčiča zanj plačati.

Krašnjiverb 14. julija 1886.

[67]

Ive Režek, hiš. št. 13.

Razprodaja

Razprodaja se po nizki ceni vse štacunsko blago; štacuna pa iz štelažam vred. s prijetnim stanovanjem od 15. t. m. naprej po nizki ceni v najem dá. Štacuna je na glavnem trgu posebno dobro obiskovana, in ker pa imam svojo drugo štacuno tudi v Metliki, nameravam tukaj vse blago razprodati, štacuno in stanovanje pa v najem dati.

[68-1]

Franc Rus.

V Št. Petru v farovžu

je na prodaj 200 veder belega vina, med njim 40 veder muškaterja.

[60-3]

Novomesto. — Natianil J. Krajec.